



ΕΡΓΟ WASTEWISE



Συστάσεις

συντάχθηκε από το
AAEL & CoPE

WASTEWISE



Εισαγωγή

Με βάση την Συγκριτική Ανάλυση των συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων στη Σλοβακία και στη Σικελία: προκλήσεις, προσεγγίσεις και εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ (σύνδεσμος), η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ KA210-VET Waste Wise: Enhancing Governance for Sustainable Waste Management (αριθ. 2024-2-SK01-KA210-VET-000260945), οι εταίροι του έργου διαμόρφωσαν μια σειρά συστάσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της βιωσιμότητας και της διακυβέρνησης των συστημάτων διαχείρισης αποβλήτων στις συμμετέχουσες περιοχές. Η συγκριτική μελέτη περιελάμβανε αξιολόγηση, μέσω ερωτηματολογίων, των συμπεριφορών και των γνώσεων του διοικητικού προσωπικού και των εκπροσώπων που εμπλέκονται στην εφαρμογή της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα απόβλητα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, παρόλο που η επίγνωση των περιβαλλοντικών στόχων είναι γενικά υψηλή, η κατανόηση των ειδικών νομοθετικών πλαισίων και των πρακτικών εφαρμογών τους παραμένει περιορισμένη. Αυτή η διαπίστωση αποτελεί τη βάση για πολλές από τις παρακάτω συστάσεις, ιδιαίτερα εκείνες που σχετίζονται με τη βελτίωση της διακυβέρνησης, της διοικητικής ικανότητας και της επαγγελματικής κατάρτισης.



Ενίσχυση της διακυβέρνησης, του συντονισμού και της συνοχής των πολιτικών

Η αποτελεσματική διαχείριση αποβλήτων απαιτεί συνεκτική διακυβέρνηση σε όλα τα διοικητικά επίπεδα. Στη Σλοβακία, οι αρμοδιότητες είναι σχετικά συγκεντρωμένες, με συνέπεια άνισες επιδόσεις μεταξύ των δήμων. Στη Σικελία, ο κατακερματισμός της διακυβέρνησης και ο ασυνεπής συντονισμός μεταξύ περιφερειακών και τοπικών φορέων συχνά εμποδίζουν την εφαρμογή των στόχων της ΕΕ για τα απόβλητα. Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν ότι πολλοί τοπικοί και περιφερειακοί υπάλληλοι δεν έχουν σαφή κατανόηση των αρμοδιοτήτων και των υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα απόβλητα, γεγονός που συμβάλλει σε καθυστερήσεις στον σχεδιασμό, στην αναφορά δεδομένων και στην επιβολή των κανόνων. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, και οι δύο περιοχές θα πρέπει να υιοθετήσουν ένα ολοκληρωμένο μοντέλο διακυβέρνησης, σύμφωνα με την Οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα (Οδηγία 2008/98/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από την Οδηγία (ΕΕ) 2018/851).





Η ίδρυση διαθεσμικών πλατφορμών συντονισμού και ενός περιφερειακού παρατηρητηρίου αποβλήτων θα μπορούσε να ενισχύσει την επικοινωνία, την παρακολούθηση και τη συμμόρφωση. Συνεκτική κατάρτιση για τους δημόσιους υπαλλήλους θα πρέπει να συνοδεύει αυτές τις μεταρρυθμίσεις, εξασφαλίζοντας ότι οι πολιτικοί στόχοι μετατρέπονται αποτελεσματικά σε πράξη.



Εκσυγχρονισμός των υποδομών και ενίσχυση της δυναμικότητας επεξεργασίας

Η μετάβαση προς την κυκλική οικονομία εξαρτάται από την επαρκή δυναμικότητα επεξεργασίας και τις σύγχρονες υποδομές. Και οι δύο περιοχές παρουσιάζουν ελλείψεις που περιορίζουν την ανακύκλωση και ενισχύουν την εξάρτηση από χώρους υγειονομικής ταφής. Η Σλοβακία θα πρέπει να εστιάσει στη βελτίωση των συστημάτων συλλογής στις αγροτικές περιοχές και της κομποστοποίησης, ενώ η Σικελία πρέπει να ολοκληρώσει το δίκτυό της από μονάδες κομποστοποίησης και αναερόβιας χώνευσης. Τα εργαλεία της ΕΕ, όπως το Ταμείο Συνοχής, το πρόγραμμα LIFE και το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (PNRR), πρέπει να αξιοποιηθούν στρατηγικά για την επίτευξη του στόχου της ΕΕ για το 2035 σχετικά με τους χώρους ταφής (μέγιστο 10% των αστικών αποβλήτων).

Ολοκληρωμένα περιφερειακά επενδυτικά σχέδια θα ενίσχυαν τη βιωσιμότητα και τη συνοχή των πολιτικών.



Επένδυση στην εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση και την κοινωνική συμμετοχή

Η δημόσια συμμετοχή παραμένει καθοριστικός παράγοντας για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ. Οι κυβερνήσεις και οι δήμοι θα πρέπει να ενισχύσουν τις εκστρατείες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, ενσωματώνοντας τη γνώση σχετικά με τα απόβλητα (waste literacy) και τις αρχές της κυκλικής οικονομίας στα σχολικά προγράμματα και στην επαγγελματική κατάρτιση.

Κοινοτικές πρωτοβουλίες, όπως σχολεία Zero Waste, repair cafés και τοπικά συστήματα επιβράβευσης, μπορούν να επηρεάσουν θετικά τις συμπεριφορές και να ενισχύσουν τη συμμετοχή των πολιτών.





Βελτίωση της διαχείρισης δεδομένων, της παρακολούθησης και της διαφάνειας

Ακριβή δεδομένα αποτελούν θεμελιώδες στοιχείο για καλή διακυβέρνηση.

Τα συστήματα ISOH της Σλοβακίας και MUD/RENTRI της Ιταλίας θα πρέπει να καταστούν διαλειτουργικά και εναρμονισμένα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα αναφοράς.

Η εισαγωγή ψηφιακών εργαλείων ιχνηλασιμότητας – όπως η GIS χαρτογράφηση αποβλήτων και συστήματα συλλογής με QR κώδικες – θα ενίσχυε τη διαφάνεια και θα βοηθούσε στην αξιολόγηση της προόδου προς τους στόχους της ΕΕ.



Πρόοδος στη μετάβαση προς την κυκλική οικονομία

Η διαχείριση αποβλήτων πρέπει να εξελιχθεί σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κυκλικής οικονομίας.

Ο Σλοβακικός Οδικός Χάρτης για την Κυκλική Οικονομία (2022) και το Περιφερειακό Σχέδιο Αποβλήτων της Σικελίας (2024) θα πρέπει να υλοποιηθούν μέσω πιλοτικών έργων σε βασικούς τομείς (κατασκευές, απορρίμματα τροφίμων, πλαστικό).

Η συμμετοχή σε ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες όπως η Circular Cities and Regions Initiative (CCRI) μπορεί να επιταχύνει την καινοτομία και να προωθήσει τη διαπεριφερειακή μάθηση.



Εισαγωγή οικονομικών κινήτρων και εργαλείων για την προώθηση της πρόληψης και της επαναχρησιμοποίησης

Η κυκλική οικονομία απαιτεί όχι μόνο ανάκτηση πόρων αλλά και πρόληψη: μείωση, σχεδιασμό, επισκευή και επαναχρησιμοποίηση. Στην Ιταλία, η ανάλυση του ΟΟΣΑ υπογραμμίζει το δυναμικό των φορολογικών μηχανισμών σε αυτόν τον τομέα.

Η προώθηση μοντέλων συνεργατικής οικονομίας, κέντρων επισκευής και επαναχρησιμοποίησης, καθώς και κινήτρων για επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν επαναχρησιμοποιήσιμες συσκευασίες ή συστήματα επιστροφής, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η κοινωνική διάσταση και η δικαιοσύνη πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη: αυτά τα εργαλεία πρέπει να παραμένουν προσβάσιμα και σε πιο ευάλωτους πολίτες και σε μειονοτικές κοινότητες.



Διασφάλιση τοπικής αυτάρκειας και εκτεταμένων υποδομών, με μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων

Στη Σλοβακία υπάρχουν περιοχές όπου πάνω από το 50% των αστικών αποβλήτων εξακολουθεί να καταλήγει σε χώρους ταφής, ενώ στην Ιταλία παραμένουν μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των περιφερειών τόσο στη διαλογή στην πηγή όσο και στις υποδομές επεξεργασίας. Οι πολιτικές θα πρέπει να προωθούν εθνικά και περιφερειακά σχέδια που εξασφαλίζουν επαρκείς υποδομές, με ενιαίους ελάχιστους κανόνες, ώστε καμία περιοχή να μη γίνεται “αόρατη” στην αλυσίδα διαχείρισης αποβλήτων.



Αποτελεσματική αντιμετώπιση παράνομων δραστηριοτήτων και παράνομης διάθεσης αποβλήτων

Στην Ιταλία, η παρουσία της λεγόμενης «οικομαφίας» στον τομέα διαχείρισης αποβλήτων είναι καλά τεκμηριωμένη και υπονομεύει ολόκληρη την αλυσίδα.

Στη Σλοβακία, όπως και σε πολλές χώρες, απαιτείται ενίσχυση των ελέγχων, των περιβαλλοντικών επιθεωρήσεων, της διαφάνειας και των κυρώσεων για την πρόληψη παράνομης απόρριψης, παράνομης διακίνησης αποβλήτων και “απόκρυψης” κρίσιμων σταδίων. Σε επίπεδο κοινωνίας και ταυτότητας, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον είναι επίσης κοινωνικό δικαίωμα και ζήτημα δικαιοσύνης, όχι απλώς “περιβαλλοντικό ζήτημα”.





Ανάπτυξη δεξιοτήτων και προώθηση διεθνούς ανταλλαγής

Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου ανέδειξαν σαφή ανάγκη ενίσχυσης των δεξιοτήτων των δημόσιων υπαλλήλων, ειδικά όσον αφορά την κατανόηση και εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα απόβλητα. Τα προγράμματα κατάρτισης θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ερμηνεία των ρυθμιστικών πλαισίων, στην αναφορά δεδομένων και στον συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων. Η διεθνής συνεργασία μέσω των Erasmus+, Horizon Europe και Interreg θα πρέπει να ενισχυθεί για να διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειριών και τη μεταφορά καλών πρακτικών μεταξύ περιοχών με παρόμοιες διοικητικές και κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις. Αυτή η τεκμηριωμένη προσέγγιση διασφαλίζει ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν σχεδιάζονται μόνο αποτελεσματικά, αλλά εφαρμόζονται και με τρόπο αποδοτικό, με ευρεία θεσμική στήριξη.



Εισαγωγή έξυπνων οικονομικών και κανονιστικών εργαλείων

Και οι δύο χώρες θα πρέπει να επεκτείνουν τα συστήματα Pay-As-You-Throw (PAYT) και να αυξήσουν τους φόρους ταφής ώστε να ενισχύσουν την πρόληψη και την ανακύκλωση. Η ενίσχυση της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού (EPR), σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/852, θα ενθαρρύνει τους παραγωγούς να ενσωματώσουν τις αρχές του οικολογικού σχεδιασμού και της επαναχρησιμοποίησης.

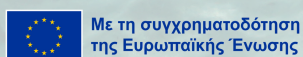
Η δημιουργία ταμείων για την πράσινη μετάβαση θα μπορούσε να υποστηρίξει μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην υιοθέτηση κυκλικών μοντέλων και στην προώθηση της καινοτομίας.



Συμπεράσματα

Για να επιτευχθούν οι στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, του Σχεδίου Δράσης για την Κυκλική Οικονομία και της Στρατηγικής Zero Pollution, τόσο η Σλοβακία όσο και η Σικελία πρέπει να ξεπεράσουν την τυπική συμμόρφωση και να υιοθετήσουν ολοκληρωμένη, γνώση-βασισμένη διακυβέρνηση.

Με την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, τις επενδύσεις σε υποδομές, τη συμμετοχή των πολιτών και την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας, και οι δύο περιοχές μπορούν να αποτελέσουν πρότυπα βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων και περιφερειακής συνεργασίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.



Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ερωτήσεις;

✉ bohatova.zuzana@gmail.com

🌐 www.wastewise.sk

📷 Wastewise2025

Επικοινωνή
σε μαζί μας!

